

RECUNOAȘTEREA MINORITĂȚILOR (NAȚIONALITĂȚILOR) ÎN CADRUL SISTEMULUI POLITIC CHINEZ

ENACHE TUȘA*

Abstract. *Modern China represents the permanent effort of expansion through the unification of some communities from Asia that became part of the state and have survived until now, preserving their traditions and customs, but also contributing to the substantial effort that Chinese society has made to become the second power of the world. The process of tribal unification was continuous and led to the social and ethnic configuration we know today. This study is a description of some communities that have preserved their historical identity by conserving their cultural heritage.*

Keywords: *minorities; political system; cultural heritage; society; nationality;*

Introducere

China este societatea cea mai numeroasă de pe planetă cu o populație de 1,45 miliarde de locuitori în octombrie 2022¹. A doua² țară ca întindere din lume (după Federația Rusă) cu 9 milioane și jumătate de kilometri pătrați are provocări mari cu privire la administrarea acestei populații numeroase. În cadrul societății chineze trăiesc 56 de minorități care în analiza și prezentarea acestor grupuri presupune o anumită complexitate și operarea unor distincții legate diferențele fiecărei comunități etnice. Într-o societate globală în care oamenii își construiesc identitățile este important cum se conturează aceste grupuri dar și la ce valori social-politice se raportează. Majoritari în societatea chineză sunt etnicii care aparțin grupului *han* practic cel mai numeros grup din lume însumând un număr de peste 1,2 miliarde de oameni. Limba *mandarin* este vorbită de majoritatea chinezilor devenind limba oficială (în forma literară) a Chinei la începutul secolului XX. În interiorul grupului național chinez *han* există o diversitate de populații precum can-

* Lector univ. dr. la Universitatea „Ovidius” din Constanța și cercetător științific dr. în cadrul Institutului de Științe Politice și Relații Internaționale „Ion I.C. Brătianu” al Academiei Române.

¹ <https://www.worldometers.info/world-population/china-population/>

² În unele statistici și Republica Populară Chineză este a treia țară după Rusia și Canada din punct de vedere al întinderii teritoriului de aprox. 9.600.000 km pătrați.

tonezii sau membrii *hakkas* ori populația *mins* care locuiește în provincia Fujian. Cel mai numeros grup social al Chinei este reprezentat de vorbitori ai opt limbi diferite ca: *mandarina*, *cantoneza*, *xiang*, *hakka*, *gan*, limba *min* cu cele două variante ale sale *din nord* și *din sud*.³ În acest context vom explica modul în care au fost integrate minoritățile în sistemul social chinez dar și modul în care sistemul politic a reușit să acorde diferite nivele de autonomie regională. Transformările pe care le-a cunoscut umanitatea la începutul secolului XXI vor pune mare accent pe compoziția societăților în relație directă cu economiile lumii și cu tehnologiile de ultimă generație. China a reușit să evolueze din multe perspective ajungând să influențeze în mod fundamental întreaga economie globală.

Conceptele politice ale culturii administrative chineze cu privire la minorități

Acest areal social extrem de complex are o structură milenară dat fiind faptul că multe dintre grupuri s-au structurat în timp și au suferit o stratificare socială în funcție de importanța fiecărui grup. În limbajul oficial chinez conceptul de „minoritate” este înlocuit cu cel de „naționalitate”.⁴ China are în componență un număr de 56 de grupuri minoritare ceea ce o plasează în rândul statelor multietnice deși guvernele de după 1952 s-au străduit să uniformizeze populația și grupurile în sensul dorit de politică. Este spectaculos cum de la o țară muribundă și aflată în colaps la mijlocul secolului al XIX-lea, China a ajuns să domine lumea în domeniul economic, cultural și manufacturier așa cum putem observa într-una dintre lucrările dedicate Chinei de către un istoric occidental. „La începutul secolului XXI Republica Populară Chineză este una dintre țările influente, a doua mare putere economică a lumii încrezătoare că posedă cheia unui viitor în care va deveni egala Statelor Unite ale Americii”.⁵

În declarațiile publice, liderii chinezi descriu în intenții pozitive ideea „politicii naționale de egalitate, unitate și solidaritate, care să asigure respectarea drepturilor minorităților naționale privind libertatea religioasă și de afirmare a propriilor obiceiuri și tradiții”.⁶ În acest sens guvernul chinez promovează o politică de includere printr-o strategie denumită Autonomia Regiunilor Naționale ca fiind un element politic de bază al Chinei, care încearcă să asigure autonomie etnică regională comunităților minoritare.

Teoretic, există o autonomie a „naționalităților care au libertatea să-și administreze independent afacerile interne privind naționalitățile și zonele respective, dar există și un spațiu larg de promovare a valorilor fiecărei naționalități la toate nivelurile sociale și profesionale ale statului”.⁷ În acest mod, se încearcă promovarea specialiștilor care fac parte din rândul etnicilor care aparțin minorităților

³ Hua Yu, *China în zece cuvinte*, București, Editura Humanitas, 2018, p. 58.

⁴ Chu Qunli, Wu Min, Luo Dongquan, *China în oglinda timpului*, Iași, Editura Junimea, 2014, p. 141.

⁵ Fenby Jonathan, *Istoria Chinei Moderne – Decăderea și ascensiunea unei mari puteri de la 1850 până în prezent*, București, Editura Humanitas, 2018, p. 27.

⁶ Qunli et. Al., *op. cit.*, p. 154.

⁷ *Ibidem*.

naționale. Autoritățile chineze acordă o importanță specială integrării și formării profesioniștilor care fac parte din rândul minorităților naționale care se dezvoltă permanent.

Politica elitelor chineze cu privire la integrarea specialiștilor este aceea de a-i promova în posturi importante și în diferite paliere de competențe. Acest aspect este legat de faptul că se dorește integrarea etnicilor minoritari în spațiul public, în instituții și în economie⁸.

Cifrele oficiale estimează că numărul experților aparținând minorităților ajunge la peste 29 de milioane de profesioniști care activează în toate domeniile. Etnici ai diferitelor minorități activează ca funcționari publici în cadrul instituțiilor locale și centrale, ponderea reprezentanților naționalităților este de aproape 9%, iar unii membri ai minorităților ajung în ierarhia politică centrală a statului⁹. Din partea comunităților etnice există câte un reprezentant în cadrul *Adunării Naționale a Reprezentanților Poporului*. În cadrul *Conferinței Consultative Politice și Populare* sunt reprezentanți din cele 56 de minorități care mediază între grupurile din care fac parte și autorități¹⁰.

Minorități cu peste un milion de locuitori

Grupul minorităților care trăiesc în societatea chineză trebuie privit din perspectiva compoziției dar și a numărului membrilor fiecărei etnii. Există comunități etnice care numără milioane de cetățeni, comunități care numără câteva sute de mii de membri dar și comunități care se situează sub cifra de 100.000 de cetățeni. Vom prezenta, mai jos, câteva grupuri minoritare din cele 56 de comunități etnice, în funcție de numărul membrilor care îl compun.

Comunitatea etnică Miao (Miaozu)

Grupul etnic *Miao* reprezintă o minoritate care trăiește în sudul Chinei și este recunoscut de guvernul chinez ca reprezentând unul dintre cele 56 de grupuri care trăiesc pe teritoriul străvechi. Populația acestui grup este de 9 milioane și jumătate de persoane. Denumirea grupului provine din limba chineză (mandarină) însă grupul are mai multe subgrupuri (autodenumite) identificate ca fiind: *grupul hmong*, *hmu*, *Xong* (Qo-xiong). Spațiul de locuire al grupului *miao* este identificat în zonele muntoase din sudul Chinei precum: Guizhou, Yunnan, Sichuan, Hubei, Hunnan, Guangxi, Guangdong, Hainan.

Comunitatea *miao* vorbește limba *miao-yao* însă există mai multe dialecte care, de multe ori, pun în dificultate înțelegerea limbii grupului care este de origine han tibetană. Anumite subgrupuri sunt legate cultural de comunitate și dezvoltă aceleași similitudini din perspectiva comportamentului comunitar. Acest grup este printre cele mai vechi comunități din China și are o istorie de

⁸ Chomsky Noam, *Cum merge lumea*, București, Editura Curtea Veche, 2020, p. 168.

⁹ Yu Hua, *op. cit.*, p. 44.

¹⁰ *Ibidem*.

patru mii de ani¹¹. Grupul etnic *miao* a trebuit să suporte consecințele războaielor, sărăciei, a bolilor și a pământului lipsit de fertilitate. Toate aceste lipsuri au constituit tot atâtea motive pentru ca etnicii miao să migreze în zone mai favorabile ale Chinei pentru a supraviețui adoptând obiceiurile și tradițiile locale¹². Un element distinctiv al comunității este legat de credința în existența sufletului, o formă de animism care diferențiază grupul de celelalte etnii¹³.

Comunități etnice consistente din grupul *miao* trăiesc și în afara Chinei, în Asia de Sud-Est dar și în state care au și alte minorități. Acestea reprezintă subgrupuri ale minorității din care cei mai mulți aparțin subgrupului *hmong*. În ordinea numărului de membri ai grupului comunitari *miao*, se regăsesc în Vietnam un milion de persoane, în Laos 600 de mii de persoane, Statele Unite adăpostesc aproximativ 250 de mii de membri ai comunității. Comunități *miao* reduse numeric se regăsesc și în Thailanda, 150 de mii de persoane, Franța 15 mii iar în Australia trăiesc 2000 de membri ai minorității *miao* care s-a refugiat din China din motive politice¹⁴.

Comunitatea etnică Yi

Reprezintă grupul etnic care numără aproape 9 milioane de locuitori care își duc existența în provinciile Yunan, Sichuan, Guizhou și Guangxi. Este un grup etnic cu o istorie străveche și comunități compacte care datează de cel puțin două mii de ani¹⁵. Membrii acestui grup folosesc o limbă proprie care este înrudită cultural cu sistemul lingvistic han-tibetan dar mulți dintre membrii comunității vorbesc chineza modernă. Religia acestei comunități a fost taoistă și a fost adoptată la începutul dinastiei Quing. Printre membrii comunității sunt și creștini dar reprezintă un procent mic.

Comunitatea etnică tujia

Naționalitatea tujia are o populație de 8.350.000 de persoane, răspândită în principal în regiunea muntoasă Wulingshan, din zona graniței comune dintre provinciile Hunan, Hubei și Sichuan. Aceasta are limba proprie, ce aparține unei ramuri din familia lingvistică han-tibetană, cu două dialecte, cel de nord și cel de sud. Conviețuind cu naționalitatea han de o lungă perioadă de timp, majoritatea etnicilor vorbesc acum limba chineză standard, scrierea folosită fiind tot cea a limbii chineze. Cei din etnia tujia păstrează și azi cultul strămoșilor și riturile legate de acesta, religia lor fiind una panteistă. După proclamarea Republicii Populare Chineze în 1949, populația din zonă a fost recunoscută ca o singură comunitate etnică numită *Tujia*¹⁶.

¹¹ Qunli et. Al., *op. cit.*, p. 154.

¹² <https://www.worldometers.info/world-population/china-population/>

¹³ Qunli et. Al., *op. cit.*, p. 154.

¹⁴ Qunli et. Al., *op. cit.*, p. 147.

¹⁵ *Ibidem*, p. 154.

¹⁶ *Ibidem*, p. 146.

În anul 1957 a fost înființată *Prefectura Autonomă a Naționalităților Tujia și Miao* din vestul provinciei Hunan, iar în anul 1983 a fost înființată *Prefectura Naționalităților Tujia și Miao* din vestul provinciei Hubei urmate apoi de înființarea altor ținuturi autonome naționale. Sub influența comunităților *han*, etnia *tujia* și-a dezvoltat mult agricultura, antrenând dezvoltarea ramurilor economice conexe. Creșterea economică a impulsionat dezvoltarea rapidă a culturii și a sistemului de educație în zonă. Regiunea populată de minoritatea Tujia este spectaculoasă, cu peisaje naturale splendide. Zona turistică *Wulingyuan* se află pe lista patrimoniului cultural mondial, iar *Zhangjiajie* este considerat cel mai important *parc național forestier* din China.

Comunitatea etnică tibetană

Minoritatea etnică tibetană are în prezent o populație de aproape 6.280.000 de persoane, care trăiesc în principal în Regiunea Autonomă Tibet și în ținuturile tibetane autonome din provinciile Qinghai, Gansu, Sichuan și Yunnan. Tibetanii au propria lor limbă, împărțită în trei dialecte. Majoritatea populației este lamaistă ca religie. Strămoșii tibetanilor au populat încă din paleolitic cursul mijlociu al fluviului Brahmaputra potrivit vestigiilor descoperite în urma săpăturilor arheologice făcute în zonă. În secolul al VI-lea, conducătorul tribului Yalong din zona Shannan a regiunii Tibet a reușit să unească toate triburile din regiune, moment ce a marcat intrarea populațiilor tibetane în orânduirea sclavagistă¹⁷.

În secolul următor, Songtsan Gampo a unit populațiile din întreaga regiune a Tibetului, formând Regatul Tibetan. Căsătoria încheiată între acesta și prințesa Wencheng din dinastia Tang a jucat un rol important în dezvoltarea Tibetului. În vremea dinastiei Yuan (1026-1368), Tibetul a fost subordonat administrării centrale. Guvernele dinastiei Qing ultima dinastie din China feudală au început să desemneze funcțiile religioase în Tibet: Dalai Lama și Benchan Erdeni și a fost numit un reprezentant permanent al curții imperiale chineze în Tibet. În anii '50, în Tibet funcționa încă sistemul iobăgiei¹⁸. Reformele sociale și dezvoltarea comunitară în sens social a început în Tibet în anul 1959, după care a urmat procesul de dezvoltare a regiunii. *Podișul Tibetan* are o altitudine medie de aproximativ 4000 m, iar înălțimea maximă este dată de piscul Qomolangma, 8.844,43 m, reprezentând cel mai înalt vârf din lume, Masivul Himalaya fiind situat între China și regatul Nepal¹⁹.

Minorități sub 500.000 de persoane

Comunitatea etnică Mulao

Această minoritate este redusă numeric cuprinzând 210.000 de persoane la recensământul din 2020. Spațiul de locuire al comunității este situat în provincia

¹⁷ Chu Qunli, Wu Min, Luo Dongquan, *China în oglinda timpului*, Iași, Editura Junimea, 2014, p. 142.

¹⁸ Petrescu Sorin, *Valori chinezești: cultura tradițională și valorile contemporane*, București, Editura Corint Books, 2021, p. 65.

¹⁹ Qunli et. Al., *op. cit.*, p. 143.

Guangxi o zonă muntoasă. Utilizează o limbă proprie asemănătoare cu cea a etniilor Maonan, Tong și Shui în timp ce o parte din membrii comunității vorbesc limba etniei *zhuang*. Cei mai mulți membri ai comunității vorbesc limba chineză în comunicarea cotidiană. Zonele de locuire ale comunității *mulao* sunt înconjurate de munți înverziți și ape curgătoare limpezi ceea ce a permis practicarea agriculturii. Membrii acestei etnii sunt pricepuți la cultivarea orezului. Au început încă din vechime să folosească tehnici de lucru și de cultivare a pământului folosindu-se și de animale în practicarea agriculturii. În ce privește tehnica cultivării pământului, comunitatea *mulao* are unelte și metode asemănătoare cu cele utilizate de comunitățile han și *zhuang* prin influența acestor culturi cu care comunitatea a trăit vreme îndelungată²⁰. Sunt pricepuți și în producerea ceramicii prin prelucrarea și arderea lutului la care se adaugă meșteri fierari de etnie. O trăsătură aparte față de celelalte etnii este legată de extracția minieră, în special cărbune, din extragerea căruia mulți etnici *mulao* își câștigau existența. Au practicat minierul din vechime având cea mai mare populație dintre toate minoritățile care s-a îndeletnicit cu extracția minieră. În prezent, funcționează o industrie în cadrul căreia activează etnicii *mulao* care produc ciment, îngrășăminte chimice, insecticide, prelucrare a lemnului. În ce privește aria culturală, sunt buni cântăreți care intonează cântece reprezentate într-o formă artistică în care promovează scene ale muncii și ocupațiilor dar și elemente ale vieții cotidiene²¹. Sunt intonate și cântecele de dragoste de către tineri. Aceștia se căsătoresc la vârste mici iar la momentul încheierii căsătoriei cei doi miri trebuie să obțină acordul părinților. Este permisă căsătoria cu tineri care aparțin altor etnii (exogamie). Ritualul de nuntă în cadrul comunității *mulao* este foarte complex și necesită cheltuieli consistente. Sunt practicanți ai budismului și taoismului, alți membri ai etniei (puțini la număr) practică alte culte²².

Locuințele sunt construite din pământ și acoperite cu țigle iar în interior sunt amenajate sobe care asigură căldura folosind cărbunele în calitate de combustibil. Alimentația este simplă și are în componență orez și cartofi dar și porumb care se consumă în diferite feluri.

Vestimentația este asemănătoare cu a celorlalte etnii: femeile se îmbracă cu fustă dreaptă și cu pantaloni largi iar bărbații au o vestimentație asemănătoare cu aceea a etniei Han. Femeile sunt pasionate de bijuterii cum ar fi inelele și brățările precum și cerceii nelipsiți din inventarul feminin. În ce privește ritualul de sărbătoare etnia *mulao* celebrează un set de zile faste cele mai importante fiind cele din 3 martie (conform calendarului tradițional) care se celebrează în cadrul satelor²³.

²⁰ Petrescu Sorin, *op. cit.*, p. 65.

²¹ Minxin Pei, *China's Crony Capitalism. The Dynamics of Regime Decay*, Cambridge, Massachusetts, London, England, Harvard University Press, 2016, p. 63.

²² Hua Yu, *China în zece cuvinte*, București, Editura Humanitas, 2018, p. 274.

²³ Petrescu Sorin, *op. cit.*, p. 33.

Comunități cu populație sub 100.000 de persoane

Potrivit celui de al șaptelea recensământ național efectuat în 2020, 19 minorități naționale au fiecare populații care se situează sub 100.000 de locuitori. Acestea sunt naționalitățile *tadjică, pumi, achang, nu, owenk, jing, de`ang, bao`an, yugură, uzbekă, menba, olunchun, dulong, hezhe, gaoshan, luoba și tatar*.

Comunitatea etnică tadjică

Etica tadjică locuiește în principal în ținutul autonom Tashkurgan a naționalității tadjice din sudul Regiunii Autonome Xinjiang-Uigure. Conform ultimului recensământ populația tadjică numără aproximativ 50.000 de membri, are propria limbă, dar pentru scris folosește mai mult limba uigură. Zona Taskurgan reprezenta în trecut un punct strategic, fiind o trecătoare-cheie de pe drumul mătasii, principalul traseu schimbărilor schimburilor comerciale și culturale dintre Orient și Occident în perioada antichității²⁴. Înainte de proclamarea Chinei Noi principala îndeletnicire a membrilor comunității era creșterea animalelor cu un pronunțat caracter nomad. Etnicii *tajik* plecau cu turmele la pășunat la debutul primăverii și se întorceau acasă toamna pentru a petrece iarna la adăpostul familiei²⁵. Arelul în care locuiește etnia *tajik* a fost eliberat în mod pașnic între anii 1952 și 1954 când a fost înființat districtul autonom Tashikurgan al etniei *Tajik*. Guvernul chinez a demarat investiții în zonă ceea ce a condus la o dezvoltare semnificativă a comunității. Ca și alte minorități naționale din China și cea tadjică are o cultură bogată și diversă. Neavând o formă scrisă a limbii, bagajul folcloric și tradițiile au fost transmise pe cale orală din generație în generație, prin narațiuni, unele dintre aceste ajungând foarte cunoscute în întreaga cultură chineză. Etnicii *tajik* sunt excelenți dansatori și cântăreți dispunând de repertoriu bogat interpretat la diferite instrumente muzicale. În cultura *tajikă* există un repertoriu de cântece și dansuri interpretate la ceremoniile funerare dar și cântece religioase. Evident, pentru ritualul nunții și al pețitului au un set dedicat de melodii de dragoste²⁶. În interpretarea cântecelor se folosesc de instrumente muzicale specifice etniei precum „Nayi” (instrument confecționat din oase de vultur) și Balangzikuomu (instrument de ciupit cu 7 corzi) sau Rewafu (instrument de ciupit cu 6 corzi). În cadrul dansurilor specifice etniei sunt cele care presupun un cuplu care dansează imitând zborul vulturilor. Dansului i se adaugă baletul și teatrul reprezintă forme de exprimare artistică a etniei *Tajik*²⁷.

Comunitatea etnică pumi

Populația *pumi* numără aproape 42.000 de persoane, fiind răspândită în principal în nord-vestul provinciei Yunnan. Membrii comunității *pumi* din Yunnan

²⁴ Qunli et. Al., *op. cit.*, p. 141.

²⁵ Petrescu Sorin, *op. cit.*, p. 71.

²⁶ Qunli et. Al., *op. cit.*, p. 148.

²⁷ <https://romanian.cri.cn/1/2006/07/10/1@43907.html>

reprezintă majoritatea acestei populații la nivel național. Limba acestei etnii aparține familiei lingvistice han-tibetane. Neavând o formă proprie de scriere, generațiile tinere ale etniei pumi folosesc mai multe limba chineză²⁸.

Comunitatea Achang

Populația *Achang* locuiește în localitățile arondate administrativ *Prefecturii Autonome Dehong* a etniilor Dai și Jingpo din provincia Yunnan, în sudul Chinei. Conform ultimului recensământ, această etnie numără 40.000 de suflete²⁹. Are o limbă proprie care aparține ramurii limbilor tibetane, fără să aibă însă o formă scrisă. Pentru scriere se folosesc caracterele chinezești. Această populație a avut, de-a lungul istoriei, legături strânse cu etniile *jingpo*, *han*, *dai* și *bai*.

Vorbesc o limbă proprie a comunității care aparține limbilor tibetane împărțită în trei dialecte, fără o formă scrisă. Scrierea se realizează cu caractere chinezești. La jumătatea secolului XX în zonele populate de etnia *achang* era predominantă economia feudală de latifundii care s-a dezvoltat cu timpul³⁰. Dezvoltarea tranzacțiilor cu terenuri a impulsionat agricultura și meșteșugurile. Etnia *achang* producea tutun și secere foarte căutate pe piața bunurilor de consum. După proclamarea R. P. Chineze, în octombrie 1949, guvernul a luat decizia să înființeze, începând cu 1952, unități administrativ teritoriale precum districte și comunități autonome care să integreze minoritățile. Această decizie a avut efecte pozitive ce a avut ca efect îmbunătățirea condițiilor de viață a membrilor comunității *achang*. Această minoritate păstrează o bogată și diversă cultură și artă care include balade, povestiri și legende transmise pe cale orală de la o generație la alta.

Ca și alte minorități naționale din China și etnia *achang* a creat o bogată și variată cultură orală, alcătuită din balade, povestiri și legende transmise din generație în generație Membrii comunității care locuiesc în principal în regiunea *Autonomă Mongolia* inferioară în provinciile Quinghai, Heliongjiang, Jilin și Liaoning folosesc, în general, o limbă proprie în cadrul comunității. Această minoritate a adus contribuții, însemnate de a lungul istoriei Chinei, la dezvoltarea domeniilor politic, militar, economic, astronomic, cultural, artistic și medico-sanitar³¹.

Comunitatea etnică Nu

Comunitatea nu este una dintre etniile antice care locuiau pe malurile fluviilor Nu și Lancang și a purtat diverse denumiri precum *nusu*, *anu* și *along*. După proclamarea Chinei Noi în 1949 comunitatea a luat numele de *Nu*.

Etnia numără aproape 37.000 de persoane, conform ultimului recensământ din 2020, din care majoritatea locuiesc în ținuturile Gongshan, Fugong, Lanping

²⁸ Qunli et. Al., *op. cit.*, p. 148.

²⁹ *Ibidem*.

³⁰ Qunli et. Al., *op. cit.*, p. 150.

³¹ *Ibidem*, p. 146.

și Bijang din provincia Yunnan, în sud-vestul Chinei. Mai există o comunitate nucleu în ținutul Weixi din prefectura autonomă Diqing a naționalității tibetane, în nordul-vestul provinciei Yunnan și alta în ținutul Chayu din Regiunea Autonomă Tibet. Această minoritate are limba sa proprie ce aparține ramurii tibetano-birmaneze, împărțită în mai multe dialecte distincte ceea ce creează dificultăți de comunicare între vorbitorii din regiuni diferite. În perioada dinastiilor Yuan și Ming, membrii comunității Nu au fost dominați de liderii etniei *naxi* care domnea în provincia Lijiang.

În secolul al XVII-lea zonele populate de etnia *nu* au fost guvernate de către liderii etniilor *bai*, *naxi*. O altă etnie emigrată în zonă a supus o parte a populației *nu*, transformând-o în grup de sclavi. Ca urmare a contactelor frecvente cu etniile *han* și *lisu*, majoritatea etnicilor cunosc atât limba chineză, cât și pe cea a etniei *lisu*. Scrierea folosită este cea chineză.³²

Cât privește credința, membrii comunității venerază natura și nu cred într-o religie. Credința este că orice există în lume are viață. Corpurile cerești precum soarele, luna, stelele, munții și apele, pădurile și stâncile sunt venerate. Ca toate etniile populația *nu* se ocupă cu agricultura însă practică și vânatul. Cultivă grâu, orz, hrișcă, orz, cartofi și fasole. Printre legumele cultivate regăsim varza, ridichiile, ardeii și roșiile. Arealul în care trăiește comunitatea *nu* reprezintă un paradis pentru animale și plante cu pădurile extinse și cu vegetația luxuriantă. Vegetația cuprinde păduri de molid și pin și constituie habitatul ideal pentru animale sălbatice precum tigrul, leopardul, ursul, elanul. Zona în care trăiește comunitatea *nu* este bogată în zăcăminte precum bronzul, fierul, aluminiul, mica și cristalul.³³

Comunități cu populație sub 100.000 de persoane

Comunitatea etnică owenk

Minoritatea *owenk* are o populație de 30.000 de persoane, care trăiesc în ținuturile autonome din Mongolia Interioară, împreună cu populațiile mongolă, daur, han și olunchun. Etnicii *owenk* vorbesc limba proprie, care are trei dialecte, fără a avea o formă scrisă. În zonele păstorești este des întâlnită folosirea limbii mongole, iar în așezările de câmpie sau din zonele muntoase comunicarea este preponderentă în limba chineză³⁴.

Comunitatea etnică Jing

Minoritatea etnică *Jing* reprezintă una dintre comunitățile cu populație foarte redusă din China, care numără în jur de 30.000 de persoane conform recensământului din 2020. Denumirea anterioară a acestei etnii era „yue” însă în anul

³² Qunli et. Al., *op. cit.*, p. 141.

³³ *Ibidem*, p. 50.

³⁴ <https://romanian.cri.cn/1/2006/07/10/1@43907.html>

1958 a fost acceptată oficial denumirea de etnia *jing*. Cei mai mulți membri ai acestei etnii locuiesc pe insulele Liwei, Wutou și Sanxin din zona Jiangping, arondată Regiunii Autonome Guangxi-Zhuang.

Etnicii *jing* au limbă proprie, asemănătoare cu limba vietnameză. Majoritatea știu limba chineză, în special dialectul din Guangdong³⁵. Membrii etniei *jing* au migrat pe teritoriul actual al Chinei încă din secolul al XVI-lea datorită bogăției locurilor dar și pentru faptul că insulele erau aproape pustii. Astfel au putut să se organizeze în mod comunitar fără a avea obstacole. Și-au dezvoltat cultura și obiceiurile în contextul migrației și după venirea ulterioară a altor comunități precum *zhuang* și *han* cu care au conviețuit. Grupul minoritar *jing* a avut de suferit în secolul al XIX-lea când francezii au invadat Vietnamul dar și în perioada de ocupație japoneză³⁶.

Comunitarii acestei etnii utilizează limba lor proprie care este înrudită cu limba vietnameză însă majoritatea membrilor implicați în diferite profesii vorbesc chineză în dialectul Guangdong. Sunt pasionați de poezie care ocupă un loc important în cultura orală. Comunitatea se definește prin muzică având peste 30 de categorii de cântece cu teme legate de dragoste și iubire, ritualuri de trecere, profesii și datini.³⁷ Au grijă ca întregul tezaur oral să fie transmis din generație în generație. Muzica cântată de comunitate este acompaniată de un instrument cu o singură coardă specific etniei *jing*³⁸. Manufacturat din lemn de bambus, acest instrument are o lungime de 75 de centimetri și produce acorduri plăcute, melodioase. Vestimentația etnicilor *jing* este diversă și are elemente care o disting față de alte comunități etnice. Femeile poartă bluze strânse pe bust, fără guler și pantaloni negri sau de culoare închisă. În afara casei poartă o haină lungă, albă, care se aseamănă cu *Qipao* – haina tradițională chineză. Acest obiect vestimentar are fante laterale până mai sus de genunchi. Bărbații poartă o haină lungă până la genunchi cu mâneci strânse și o centură la mijloc. Tinerii dar și adulții sunt influențați și de vestimentația grupului majoritar din China, grupul *han*³⁹.

Comunitatea etnică Jino

Minoritatea *Jino* numără peste 23.000 de locuitori. Aceștia locuiesc în principal în zona montană a prefecturii autonome *Xishuangbanna* a naționalității *Dai*, provincia *Yunnan* din sud-vestul țării. Etnicii *jino* folosesc o limbă proprie în cadrul comunității fără a avea scriere.⁴⁰ Credința acestor locuitori era una de făcătură animistă, în plus mai păstrează și ritualurile legate de cultul strămoșilor⁴¹. În relațiile oficiale etnicii *jino* utilizează limba chineză literară.

³⁵ Qunli et. Al., *op. cit.*, p. 144.

³⁶ <https://www.worldometers.info/world-population/china-population/>

³⁷ Qunli et. Al., *op. cit.*, p. 144.

³⁸ <https://romanian.cri.cn/1/2006/07/10/1@43907.html>

³⁹ Qunli et. Al., *op. cit.*, p. 144.

⁴⁰ *Ibidem*, p. 146.

⁴¹ <https://romanian.cri.cn/1/2006/07/10/1@43907.html>

Comunitatea etnică de'ang

Grupul etnic *de'ang* numără peste 20.000 de persoane, conform ultimului recensământ din 2010. Aria ocupată de etnicii de'ang împreună cu alte minorități naționale precum *dai*, *jingpo*, *wa* și altele, se întinde pe o suprafață de 30.000 km². Majoritatea locuiesc în prefectura autonomă Dehong a etniilor *dai* și *jingpo* din provincia Yunnan. Au propria limbă, însă fără scriere. Cei mai mulți vorbesc chineza și limbile etniilor *jingpo*, iar pentru scriere folosesc caracterele chinezești.

Comunitatea etnică bao'an

Bao'an este una dintre minoritățile naționale cu cea mai mică populație din China, de doar 20.000 de locuitori, conform recensământului din 2020. Etnicii *bao'an* locuiesc în ținutul autonom Jishishan a naționalităților baoan, dongxiang și sala din provincia Gansu. Parte sunt stabiliți în prefectura autonomă Linxia a etniei hui din aceeași provincie și în ținutul Xunhua din provincia Qinghai. Etnicii *bao'an* au o limbă proprie, ce aparține familiei limbilor altaice, ramura mongolă. Majoritatea cunosc și limba chineză, datorită contactelor permanente cu naționalitatea han.⁴²

Comunitatea etnică yugur

În *Munții Qilianshan* din nord-vestul Chinei trăiește un grup etnic cu o populație de numai 14.000 de oameni, *yugur*, 90% dintre ei locuind în ținutul autonom Sunan al etniei yugur, restul în regiunea Huangnibao din Jiuquan, provincia Gansu. Din motive istorice, în momentul de față, membrii etniei yugur vorbesc trei limbi, una aparține ramurii turcești a familiei limbii altaice, vorbită de populația yugur din vestul ținutului autonom și alta aparține ramurii mongole a aceleiași familii lingvistice, fiind vorbită de cei din centrul și estul ținutului. Cei din regiunea Huangnibao vorbesc limba chineză. Limba lor nu are formă scrisă, pentru scriere ei folosesc caracterele chinezești.⁴³

Comunitatea etnică uzbekă

Etnia *uzbecă* numără aproximativ 10.000 de suflete și locuiește în localitățile *Yili*, *Techeng*, *Kashgar* și *Urumqi* din Regiunea Autonomă Xinjiang-Uigură. Numele acestei etnii provine de la *Uzbeg Khan*, conducătorul unuia dintre principatele imperiului Mongol din secolul al XIV-lea. În veacul următor, odată cu dezmembrarea principatului, un număr de comercianți uzbeki au traversat regiunea Xinjiang pe „Drumul Mătăsii”, pătrunzând în regiunile interioare pentru comerț. Unii dintre acești negustori s-au stabilit în localitățile din Xinjiang și au fost numiți ulterior uzbeki⁴⁴.

⁴² Qunli et. Al., *op. cit.*, p. 151.

⁴³ *Ibidem*, p. 141.

⁴⁴ *Ibidem*, p. 146.

Concluzii

Această scurtă prezentare a încercat să descrie, pe scurt, câteva dintre grupurile etnice din China. Evoluția comunităților s-a conturat ca un fenomen normal și firesc în arealul cultural al societății chineze, prin implicarea membrilor comunităților etnice în dezvoltarea Chinei. În anii '50, autoritățile le-au invitat să se autoidentifice, moment în care s-au prezentat peste 400 de grupuri etnice, situație în care autoritățile au decis că erau prea numeroase. Cu această ocazie au lansat un proiect de științe sociale care să le clasifice și să le integreze în cele 56 de comunități etnice care sunt recunoscute în prezent.

Distincția socială s-a făcut pe grupuri care au fost reduse de la patru sute la cele 56 de comunități etnice recunoscute oficial de statul chinez. Aceste comunități care grupau oameni cu graiuri diferite dar și în locuri diferite ale țării aveau elemente comune în anumite cazuri⁴⁵. În unele situații, au fost puse sub pază militară și a fost încurajată omogenizarea socială și culturală care, însă, nu a reușit să șteargă memoria identitară a multor membri ai acestor comunități. Limitele amalgamului etnic dar și omogenizarea parțială au permis conservarea unor tradiții și particularități etnice care definesc astăzi diferitele comunități. Modul în care se conturează relația politică cu minoritățile va influența evoluția societății chineze. Acest aspect reiese într-o perspectivă a viitorului văzută de către unii analiști care susțin faptul că noile drumuri comerciale duc la Beijing.

BIBLIOGRAFIE

- Chomsky, Noam, *Cum merge lumea*, București, Editura Curtea Veche, 2020.
Chu, Qunli, Wu Min, Luo Dongquan, *China în oglinda timpului*, Iași, Editura Junimea, 2014.
Fenby, Jonathan, *Istoria Chinei Moderne – Decăderea și ascensiunea unei mari puteri de la 1850 până în prezent*, București, Editura Humanitas, 2018.
Hua, Yu, *China în zece cuvinte*, București, Editura Humanitas, 2018.
Minxin Pei, *China's Crony Capitalism. The Dynamics of Regime Decay*, Cambridge, Massachusetts – London, England, Harvard University Press, 2016.
Petrescu, Sorin, *Valori chinezești: cultura tradițională și valorile contemporane*, București, Editura Corint Books, 2021.
<https://www.worldometers.info/world-population/china-population/>
<https://romanian.cri.cn/1/2006/07/10/1@43907.html>

⁴⁵ Fenby Jonathan, *Istoria Chinei Moderne – Decăderea și ascensiunea unei mari puteri de la 1850 până în prezent*, București, Editura Humanitas, 2018, p. 361.